

หนังสือเรียนกับหลักสูตรอิงมาตรฐาน

ดร. รุ่งงภา หุตธาวงศ์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สพฐ.

ในอดีตที่ผ่านมาหลักสูตรการศึกษาที่ใช้ในประเทศไทยนั้นเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเน้นเนื้อหา (Content-based curriculum) จึงทำให้ครูผู้สอนให้ความสำคัญกับการสอนตามเนื้อหา โดยอาศัยหนังสือเรียนเป็นสื่อหลักในการจัดการเรียนการสอน เพราะหนังสือเรียนจะบรรจุเนื้อหาต่างๆที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละระดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลอดระยะเวลายาวนานที่ผ่านมา นั้นระบบการศึกษาของประเทศไทยเป็นระบบแบบรวมศูนย์ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักสูตร โดยจัดทำขอบข่ายเนื้อหาทั้งหมดสำหรับสอนในโรงเรียนเหมือนกันหมด หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ต่างๆก็จะบรรจุเนื้อหาครอบคลุมตามที่กำหนดในหลักสูตรของแต่ละระดับชั้น โดยจัดแบ่งออกเป็นบทเรียนเพื่อความสะดวกแก่ครูในการนำไปจัดการเรียนการสอน ครูจึงเคยชินกับการสอนตามหนังสือเรียนเสมือนหนังสือเรียนคือหลักสูตร

เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษา กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ส่วนกลางกำหนดมาตรฐานเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนและมีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ และมีการปรับปรุงพัฒนาไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ หลักสูตรทั้ง ๒ ฉบับ มีลักษณะเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards-based curriculum) ที่ยึดคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานเป็นสำคัญมากกว่าการยึดเนื้อหา จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการใช้สื่อการสอนเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของหลักสูตร ด้วยเหตุผลสำคัญคือ

- หลักสูตรยึดคุณภาพผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดเป็นหลัก บางครั้งเนื้อหาที่ใช้เป็นสื่อในการพัฒนาผู้เรียนอาจแตกต่างกันได้หลากหลาย ในการนำผู้เรียนไปสู่คุณภาพเดียวกัน เช่น

ตัวชี้วัด

- (ภาษาไทย ป.๔) คาคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน โดยระบุเหตุผลประกอบ
- (การงานอาชีพ ป.๓) ใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือตรงกับลักษณะงาน

จากตัวอย่างตัวชี้วัดข้างต้นของภาษาไทย ครูอาจให้ผู้เรียนอ่านเนื้อหาที่ต่างกันก็ได้ หรือใน

การงานอาชีพครูอาจใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างกันในการเป็นสื่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามตัวชี้วัดดังกล่าว

- มาตรฐาน/ตัวชี้วัด จำนวนมากไม่สามารถกำหนดเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจงในหนังสือเรียนได้ เพราะเป็นเรื่องของแต่ละท้องถิ่น เช่น

ตัวชี้วัด

- (ภาษาไทย ม.๒) วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่าน
- (วิทยาศาสตร์ ป.๓) สำรวจทรัพยากรธรรมชาติ และอภิปรายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่น

ครูต้องจัดหาสื่อต่างๆที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเรียนรู้ในเรื่องท้องถิ่นนั้นๆ ไม่มีสื่อกลางที่จะสามารถบรรจุเนื้อหาที่ครอบคลุมสำหรับทุกท้องถิ่นที่มีความแตกต่างอย่างหลากหลายได้

- มีตัวชี้วัดจำนวนมากในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูลจากหลายแหล่ง จำเป็นที่ครูจะต้องใช้สื่อจากหลากหลายแหล่งและหลายประเภทในการพัฒนาผู้เรียน เช่น

ตัวชี้วัด

- (ภาษาไทย ม.๒) อ่านหนังสือ บทความ หรือคำประพันธ์อย่างหลากหลาย และประเมินคุณค่า หรือแนวคิดที่ได้จากการอ่าน
- (สังคมศึกษา ป. ๖) ติดตามข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันเลือกรับและใช้ ข้อมูลข่าวสารในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม
- (ภาษาต่างประเทศ ม.๓) เลือกระบุหัวข้อเรื่อง ใจความสำคัญ รายละเอียดสนับสนุน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ

- การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิงมาตรฐาน เน้นการออกแบบการเรียนการสอนเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน/ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมาย โดยครูพิจารณาเลือกมาตรฐาน/ตัวชี้วัดเพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละหน่วย ซึ่งอาจเป็นหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงมาตรฐานความรู้และทักษะจากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ ตลอดจนเนื้อหาจะเชื่อมโยงจากหลากหลายแหล่ง จึงไม่มีหนังสือเรียนเล่มใดที่จะสามารถจัดการเรียนการสอนแต่ละหน่วยได้เป็นการเฉพาะ

ด้วยเหตุที่หลักสูตรอิงมาตรฐานมีลักษณะหลักสูตรที่แตกต่างจากหลักสูตรอิงเนื้อหาที่เคยใช้มา ครูจำเป็นต้องปรับพฤติกรรมกรรมการสอนและการเลือกสื่อที่เหมาะสม การสอนตามหนังสือเรียนไม่สามารถใช้ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพตามหลักการของหลักสูตรลักษณะนี้